AZAP YILLARI

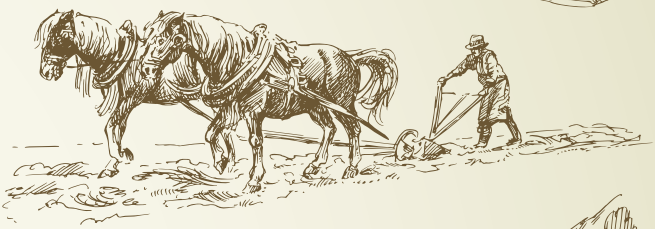
Zeki Yılmaz

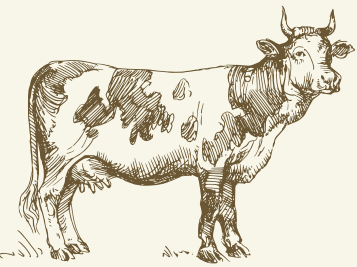

tilki Kitap

tilki
Kitap
yayınevi

Azap Yılları

Tilki Kitap©
www.tilkikitap.com
tilki@matbumedya.com
0850 304 22 03
Yayıncı Sertifika No 28740

Genel Müdür: Emrah Çelik
Editör: Tuğba Ünlüer
Sayfa Tasarım: Senem Yıldırım
Kapak Tasarım: Senem Yıldırım

1.Basım, İstanbul, Eylül 2025
ISBN: 978-625-6689-20-6
Tilki Kitap Matbaa / İstanbul
Matbaa Sertifika No: 48138

Eserin tüm telif hakları yazara aittir. Yazar, bu baskı için basım-satış-dağıtım-tanıtım haklarını Tilki Kitap'a devretmiştir. Yazar, eserin kapak dahil içeriğindeki tüm materyallerin (metin, görsel öğe, tablo…) yasal ve fikri sorumluluğunu kabul etmiştir. Tilki Kitap'ın kurumsal görüşü olmayabilir.

AZAP YILLARI

Zeki Yılmaz

TEŞEKKÜR

Bu romanın yazılmasına tutuğu notlarla zemin hazırlayan Abdulgaffar Totaysalğır Bey'e Allah rahmet eylesin diyorum. Besim Baş Hoca'mın, Abdulgaffar Bey'in tuttuğu notlar, günlükler ve makalelerin yanında kendi araştırmalarını da katarak yazdığı *Kırım Türkleri Ayrancı Ereğli* kitabı için eline, emeğine sağlık. Bu kitabın yazımında en büyük esin kaynağımı oluşturduğunu vurgulamak isterim. Kendisine sağlıklı uzun ömürler diliyorum. Bu alanda makale, gazete yayınlarının yanında tarih kitaplarında anlatılanlardan öğrendiğim bilgiler ışığında yazdığım bu roman için kullandığım bütün kaynakları hazırlayanların emeğine teşekkür ederim.

Ayrıca bu aşamada babam İsmail Yılmaz, annem Habibe Yılmaz, ağabeylerim Servet ve Necmettin Yılmaz ve ablam Melahat Ersen'e bugünlere gelmemde verdikleri emeklerden dolayı çok teşekkür ediyorum. İsmail Yılmaz ve Habibe Yılmaz'a Allah'tan rahmet; Servet Yılmaz, Necmettin Yılmaz ve Melahat Ersen'e sağlıklı uzun ömürler dilerim.

Eşimin babası İsmet Doğramacı'ya ve annesi Sebahat Doğramacı'ya eşime verdikleri emek ve güzel terbiye için çok teşekkür ederim. İsmet Doğramacı'ya Allah'tan rahmet, Sebahat Doğramacı'ya sağlıklı uzun ömürler dilerim.

Tarih kitaplarında yazılanlardan, o döneme ait makalelerden istifade ederek bu romanı yazmama vesile olan siz değerli okuyucularıma verdiğiniz destekten dolayı ayrıca teşekkür ederim.

Son olarak kitabımın basılmasında emeği geçen Tilki Yayınevinin tüm çalışanlarına da çok teşekkür ederim.

GİRİŞ

Tatar Delikanlısı ile Yazar'ın dostlukları yedi yıl öncesine dayanmaktaydı. Yedi yıl önce tesadüf eseri başlayan dostluk, bugün Yazar'ın aralarından ayrılmasıyla son bulmuştu. Yazar'dan geriye Tatar Delikanlısına teslim edilen bir kutu, kutu içinde ise sayfalarca notlar ve mektup kalmıştı. Mektubu okuyan Tatar Delikanlısı kendinden saklanan gerçekleri öğrenmenin yanında, şimdi bir de roman yazma sorumluluğuyla karşı karşıyaydı. On altı yaşında genç bir delikanlı, eline geçen birçok dokümanla ne yapacağını bilemeden kara kara düşünüyordu:

"*Yazar neden böyle büyük bir sorumluluğu, eline okul dersleri dışında kalem kâğıt almamış benim gibi birine bırakır? Neden ben?*"

Sorularına cevap aradı ama sorunun muhatabı da ortada olmadığından ne yapacağını bilmeden yıllarca bu sorumlulukla yaşadı.

Yıllar geçse de sorumluluk duygusu azalmayıp roman da yazılmayınca kendini çaresiz hissetti. Baktı ki çıkış yolu bulamıyor, tekrar Yazar dostundan yardım istemeye karar verdi.

Ölmüş olsa da dostu olan Yazar önceki konularda olduğu gibi bu konuda da yardımına yetişip ona cesaret vererek yol göstericilik yapacak mıdır?

YEDİ YIL ÖNCESİ...

12 Nisan 1973 tarihinde dokuz yaşını yeni bitirip on yaşına adım atmış olan Tatar çocuğu ilkokul üçüncü sınıfa gidiyordu. Kendinden on üç yaş büyük olan ağabeyi bir yıl önce evlenmişti ve yengesi hamileydi. Ablası ise 1973 yılının Temmuz ayında evlenmişti. Ablası evlendiğinde gelin almaya gelenlere (o köyün adetlerine uygun olarak) kapıyı açmayıp bahşiş istemiş ama umduğunu bulamamıştı. Yine o yıl güze doğru Ayrancı'da hastane olmadığından hamile olan yengesinin doğum sancıları başlayınca babası hemen taksi tutarak yengesini Ereğli'ye hastaneye götürmüştü. Evlilikler, doğumlar derken 1973 yılı onun açısından çok hareketli geçmişti.

Tatar çocuğu okul paydos olup da akşam eve geldiğinde yengesinin doğum yapmak üzere Ereğli'de hastaneye kaldırıldığını ve o akşam eve gelmeyeceğini öğrenmişti. Bu hamileliğin sonucunda onun neler yaşayacağı hep gizli kapaklı kaldığından çocuğun doğmasının onu nasıl etkileyeceği konusunda bilgisi de olmamıştı. Bu doğum olayı onun açısından sıradan bir olay olarak mı kalacaktı yoksa başka sonuçları da mı olacaktı? Bu konularda hiçbir fikri yoktu. Her olayda olduğu gibi bunu da yaşayarak öğrenecekti.

1 Ekim 1973 tarihinde Tatar çocuğu, okulunda olduğu sırada, yengesi yanında bir çocukla eve geldi. Evde mutluluk ve heyecan

hat safhadaydı. Bu olayı duyan akrabaları ve komşuları yeni bireyin gelmesine sevinip tebrik için eve geldiler ve gelmeye devam ettiler.

Tatar çocuğu, öğle arası okuldan eve gelip avlu kapısını açtığında gördükleri karşısında afalladı. Çünkü evde daha önce hiç görmediği kadar insan kalabalığı vardı. Bunun yengesinin hastaneden gelmesinden kaynaklandığını tahmin ediyordu. Ama insanların telaşlı olarak oda ve mutfak arasında bir şeyler götürüp getirmesine anlam veremiyordu. Bu doğumun onun hayatını etkileyecek olaylar zincirinin başlangıcı olacağının hâlen farkında değildi. Yaşananlara bakarak tamam bir çocuk doğdu ama bu kadar telaş ve sevinç neden diye anlamaya çalışıyordu. O da bir çocuğun olacağını bildiğinden sevinçliydi. Zira evde çocuk olması ve onunla oynaması çok güzel olur diye düşünüyordu.

Avluya girmiş ama ne yapması gerektiğini bilmediğinden öylece bekliyordu. Bundan önceki günlerde bu saatlerde annesi yemeğini hazırlar, onunla konuşur ve karnını doyururken yanında beklerdi. Oysa şimdi onun yemeğini hazırlayan, onunla ilgilenen kimse yoktu. Ayakta durmaktan yorulunca ne yapacağını bilmeden avlunun ortasında bulunan dut ağacının gövdesine sırtını verip çömelerek beklemeye başladı. Şimdi öğlen yemeğini yemek daha sonra tekrar okuluna gitmek zorundaydı. Dışarıda olduğunu, bu saatte eve geleceğini bildikleri hâlde onunla ilgilenen olmaması çok garibine gitti. Tüm bu yaşananlar ona çok anlamsız geliyordu, bunun neden olduğunu bilse de bu kadar abartılacak bir olay olmadığını bağırarak anlatmak istiyor ama bağıramıyordu. Kendisiyle ilgilenecek birilerinin olacağını bilse de sıkılasa da beklerdi ama onunla ilgilenecek kimse yok gibiydi. Bu şekilde beklemekten sıkılınca, "Biraz daha beklesem mi yoksa çıkıp okula mı gitsem?" diye düşünüp karar vermeye çalışırken komşuları olan Nuriye abla yanına gelerek:

"Hadi gözün aydın, amca oldun." dedi.

Onun duymak istediği bu değildi ve duyduklarına inanamıyordu. Birden ne diyeceğini bilmedi. Yutkundu, duraksadı ve "Ne amcası?" demeye yeltendiği an ağzından:

"Ben çocuğum, nereden çıktı amca olmak? Hiç çocuktan amca olur mu?" diye kızdı. Konuşmasını duyan Nuriye ablası hiç alınmadan gevrek gevrek gülerek:

"Sen artık büyüdün, bir yeğenin olduğuna sevinmelisin." dedi.

"Çocuktan nasıl amca olur, ben ne zaman büyüdüm ki anlayamadım!" diye düşünüp:

"Ben hâlen çocuğum, çocuktan amca olur muymuş?" dedi. O sıra evin kapısından çıkan annesini görünce ondan medet umarak hemen yanına gittiğinde annesi:

"Oğlum, ağabeyinin bir kızı olduğu için sen de amca oldun." deyince artık söylenenlerin gerçek olduğuna ikna olmaya başladı. Fakat yine de dayanamayıp:

"Essahtan ben amca mı oldum?" dedi ama bunun duyulmasından çok korktu. Amca olmak büyüklerin işiydi ve o hâlen bir çocuktu. "Şimdi nasıl olacak?" diye bocaladı.

"O zaman ben büyüdüm koca adam oldum demek. Öyle ya amca olmak büyük adamların işi ise ben de büyüdüm." diye düşündü ve birden büyüdüğünü kabul edip çok sevindi. "İyi ki bu çocuk doğdu, ben de hemen büyüdüm!" diye aklından geçirerek, içi içine sığmamaya başlasa da koca adam olmanın sorumluluğunun nasıl bir şey olacağını düşünüp bocalamaya başladı.

Dut ağacına dayalı vaziyette biraz daha beklese de onun orada olduğunu fark eden kimse yoktu. Amca olmuştu. Kendisi daha çocukken amca olmak ne demekti? Aklı almıyor içi sıkılıyordu.

Bu duyduklarını hazmedemediğinden yemek yemeyi unutarak birden kapıdan dışarı çıktı.

Evlerine sokak kapısından girildiğinde zemini toprak olan büyükçe bir avluyla karşılaşılıyordu. Avlunun sol tarafında samanlık ve ahır, karşısında iki oda bir ayat ev, sağ tarafta ise mutfak ve diğer kısma, yani bitişik eve geçmek için kullanılan ara geçiş bulunuyordu. Avlunun ortasında ise kocaman bir dut ağacı bütün heybetiyle kendisini sergiliyordu. Ara geçişten sonra tekrar bir oda bir ayat ev ile dedesinin yaptırdığı iki katlı evden onlara düşen bir oda bir ayat bulunmaktaydı. İkinci katın devamı amcasınındı. İki katlı evden onlara düşen bölümün altında ise bir dönem ardiye olarak kullandıkları sonra mandıra olarak peynir yaptıkları, kapısı sokağa açılan dükkân vardı. Buranın avlusu diğer tarafa göre küçük ama altı taştandı.

Dedeleri olan Necmettin Ağa'nın yaptırdığı iki katlı evin sokak taraflarının alt katları dükkân üstü cumbalı bir köşktü. Ahşap merdivenlerle çıkılan ikinci katta yine ahşaptan ters L şeklinde genişçe bir veranda mevcuttu. Bu L şeklindeki verandanın uzun kısmında bağımsız girişleri bulunan iki adet bir oda bir ayat şeklinde evler, verandanın kısa kısmında ise iki oda bir ayat şeklinde Necmettin Ağa'nın kendi yaşadığı bölüm bulunuyordu. Bu bölümünde girişi avluya, pencereleri sokağa bakıyordu. Necmettin Ağa öldükten sonra küçük oğlana en uçtaki bir oda bir ayat, amcasına ise diğer taraflar verildi. Bu paylaşım sonucu avluya duvar çekilerek yeni bir merdivenle odalara giriş sağlandı. Şimdi bu iki katlı bir oda bir ayat evle birbirlerine geçişleri bulunan iki avludaki evler babasınındı ve onlar kullanıyordu.

Hatırlamasa da resimlerden gördüğü kadarıyla ağabeyinin ve kendisinin sünnetti, mal paylaşımı yapılmadan önce bu geniş avluda yapılmış, kalabalık insan topluluğunun katıldığı sünnet töreninde iki de köçek oynatılmıştı.

Sokağa çıktığında içinde sevinç dalgası olsa da hâlen "İnsan bir anda nasıl büyük adam olur?" sorusuna cevap bulamıyordu. Sonra*: "Peki ben nasıl büyük adam olacağım?"* diye düşünmeye başladı. Sonunda: "*Ben de büyük adamların nasıl davrandığını bildiğime göre şu andan sonra büyük adam gibi davranırım ve konuşurum."* diye düşündüğünde rahatladı. *"Evde bu kadar karmaşa varken benimle ilgilenecek kimse olmaz sokakta da beklenmez. En güzeli okula gitmek."* diye yürümeye başladı. Kapıdan çıkınca sağında kayalar, solunda koca yol bulunuyordu.

Sola dönerek koca yol tarafına doğru hızlı yürümeye başladı. Dört yol ağzına geldiğinde düz devam etmeye karar verdi. Zira okula giderken genelde sağa döner ve Ereğli-Karaman yolunun bulunduğu ana caddeye çıkardı. Buradan da sola dönüp Karaman istikametine doğru yaklaşık üç yüz metre ilerleyince sağ tarafında bulunan istasyon caddesine dönerek okuluna varırdı. Nedense bu sefer düz devam etmek istedi. Bu durumda okuluna gitmek için çarşıdan geçecekti. Hâlen şaşkın ve ürkek vaziyette yürümeye devam ediyor olduğundan plansız bir şekilde yol alıyordu. Şimdi geldiği noktada ise ikinci dört yol ağzı vardı. Sağına dönüp okuluna gitmek için çarşının içinden geçmeye meyletti.

Çarşı olarak kullanılan bu sokağın bir köşesinde kahvehane, diğer köşesinde bakkal dükkânı vardı. Bakkal dükkânının yanına vardığında gözü karşı köşedeki büyük kahvenin önünde oturan yaşlıca birine takıldı.

Bu yaşlıca adam, aksiliği ile tanınıyordu. Aksi olması nedeniyle insanlar ondan çekinir, fazla konuşmak istemezdi. Konuşmaya kalkan insanları da soru yağmuruna tutarak canından bezdirirdi. Çok sayıda araştırma yaparak yazmış olduğu kitapları olması nedeniyle halk arasında Yazar lakabıyla anılıyordu. Her ne kadar koca kahvenin önünde oturuyor olsa da onun evi istasyon

tarafındaydı ve merkeze uzaktı. Evinin ıssız etrafı boş bir bahçenin içerisinde olması nedeniyle civarında başka ev de yoktu. Yalnız başına yaşıyor olması da insanların ondan çekinmesine neden oluyordu. Ayrancı'da onu tanımayan evinin yerini bilmeyen hemen hemen hiç kimse yoktu.

Tatar çocuğu da gıyabında Yazar'ı tanır ve çok çekinirdi. Ondan çekindiğinden hemen yoluna devam etmek istese de bunu beceremedi. Çocuğun hiç beklemediği bir anda aksi Yazar'ı görmesine şaşırıp duraksaması Yazar'ın da hemen dikkatini çekti. *"Bu çocuk kahvehaneye girmek için mi duraksadı?"* diye düşünürken çocukların kahvehaneye girmelerinin yasak olduğu aklına geldi. Zaten Tatar çocuğunun da kahvehaneye girmek gibi bir niyeti yoktu. Yazar'ı görünce afallamasından dolayı duraksamıştı. Oysaki duraksamadan yoluna devam edip okuluna gitmeliydi ama yerinden bile kımıldayamadı. Kahvehanenin önünde tahta sandalyede oturan Yazar, sürekli onun hareketlerine bakarak:

"Kahvehanenin önünde her daim sandalyeler bulunur ve oturanlar olur. Çocuğun buna şaşırmış olması mümkün değil. Haydi, hava soğuk olsa dışarıda kimse oturmayıp sadece kendisi soğukta otursa buna şaşırdı diyelim öyle de değil. Çocuğun hareketleri normal çocuklardan çok farklı." diye düşündü.

"Koca Kahve" ismini büyük olmasından dolayı almıştı. Kahvehanenin içinde oturanlar çaylarını, kahvelerini içerken oyunlar oynar, dışarıda oturanlar ise genelde çaylarını içerek sohbet ederlerdi. Sohbet edecek kimseyi bulamayanlar etraftan gelen geçeni süzerek vakit geçirmeye çalışırlardı. O yörede pek de sevilmeyen yaşlı Yazar'ın Koca Kahve'nin önünde tek başına oturması, göz göze gelmelerinde etkendi. Çocuk gözünü kaçırıp yoluna devam etmek istese de bunu başaramadığından hâlen sokakta duruyordu. Onun bu durumu ise sandalyede oturan

Yazar'ın dikkatini fazlasıyla çekti. Çocuğun afallamasından ve beklemesinden istifade eden Yazar hemen ona seslendi. Çocuk Yazar'ın kendine seslendiğini duydu ama ondan çok çekindiğinden duymazlıktan geldi. O an aklından: *"Hani sen büyük adam oldum diyordun, büyük adamlar böyle mi yapar? Yazar'a cevap vermelisin*." düşüncesi geçiyordu ama o büyük adam olmaya henüz kendini hazır hissetmiyordu. Büyük adam olmayı belki de hiç başaramayacaktı. Aklı bir an önce oradan uzaklaşman gerek dese de o Yazar'ın radarına çoktan girdiğinden kımıldamadan bekliyordu. Yazar ise seslenmesine hiçbir tepki vermeyip kazık gibi orada duran çocuğu daha çok merak etmeye başladı. Çocuk korkusunu yenip büyük adam gibi hareket etmeye çalışarak cevap vermeyi denemiş ama başaramayarak gene sessiz kalmıştı.

Çocuğun sessizliğine bakınca olanlara bir anlam veremeyen Yazar'ın merakı iyice arttı. Yazar ne yapıp edip çocuğu konuşturmanın derdine düştü. Bu sefer daha ısrarcı olmak adına: "Hey delikanlı, gel biraz konuşalım!" dedi.

Söyleneni duyan çocuk, delikanlı kelimesine takıldı (kendisini delikanlı olarak görmediğinden) ve etrafına bakındığında kimseyi göremedi.

Çocuğun etrafına bakındığını gören Yazar: "Delikanlı sana diyorum, gel!" diye ısrarla çağırınca çocuktaki korkunun yerini şaşkınlık aldı. *"Bu adam benim delikanlı olduğumu, büyüdüğümü ve büyük adam olduğumu nasıl anladı? Oda mı amca olduğumu öğrendi?"* Düşüncesiyle çekinerek Yazar'ın yanına yanaştı. Bu adam hakkında duydukları biraz aksi oluşu ve çok soruşturan bir insan olmasıydı. Bu duyduklarından dolayı ne yapacağını düşünürken Yazar'ın işaret ettiği sandalyenin ucuna otursa da her an kaçacakmış gibi tetikte bekliyordu.

O sıra Allah'ın adamı diye bilinen Vedat, birilerine kızdığından bağırarak geliyordu. Vedat ve Rüştü iki kardeşti ve ikisinin de aklı kıttı. İnsanlar onları gördüğünde onlarla uğraşırlardı, âdeta onları kızdırmaktan küfrettirmekten zevk alırlardı. Vedat kızınca başındaki şapkayı yere atar, Rüştü ise küfredip elini ısırırdı. O gün kim kızdırdı belli değildi ama Vedat kızmış vaziyette kahvehanenin önünden geçerken sessizce beklediler. Vedat uzaklaşınca Yazar konuşmaya başladı:

"Buralarda bana Yazar derler sen de öyle dersen sevinirim. Ben de sana Tatar Delikanlısı diyeyim. Sen artık büyük insan olmuşsun." deyince çocuk çok mutlu olup sandalyeye iyice yerleşti. *"Bu adam söylendiği gibi aksi değil çok cana yakın birisi."* diye düşünmeye başladı.

Çocuk büyüdüğünü kanıtlamak zorundaydı ama daha on yaşına yeni basmış ilkokul üçüncü sınıf öğrencisiydi. Büyüdüğünü kanıtlamak için yapacağı hareketlerden dolayı insanların kendisiyle dalga geçmesinden veya gülünç duruma düşmekten çok çekiniyordu. Okulda tam gün eğitim olduğundan öğlen molalarında eve gelir, yemek yer ve dönerdi. Ama bugün öyle olmamış, avluya girmiş, yemek yemeden aç vaziyette okula gitmek için evden ayrılmıştı. Bunun da nedeni amca olmasıydı.

Yeğeninin doğduğu gün, "Ben büyük adam oldum." diye konuşmaya ve davranmaya başladığı gündü. Şimdi herkesin çekindiği bu aksi, suratsız Yazar'la tanışınca ona kanı kaynadı. Yazar'la konuşurken büyük adam olduğunu düşünerek ondan çekinmediğini ve korkmadığını ispat etmeye çalışıyordu. Zira *çekiniyordu ve daha önce onun hakkında duyduklarından dolayı "Yanlış konuşursam bana kızar mı?"* diye düşünüyordu. Bu düşünceleri bir tarafa atarak bundan sonra büyük adam olduğunu ona ve kendine ispat etmek zorundaydı. Eğer Yazar büyük adam

olduğunu kabul ederse diğer insanlar da onu büyük adam olarak görür ve sayardı.

Yazar, meydan okur gibi "senden korkmuyorum ben akranlarımdan farklıyım" duruşu sergileyen çocuğun, konuşmasına ve davranışlarına bakarak zeki ve uyanık olduğunu hissetti. Sorduğu sorulara verdiği cevaplardan yola çıkarak yaşına bakmadan büyük adam gibi davranmaya çalıştığını da anladı. Çocuğun neden büyük adam gibi davranma ihtiyacı duyduğunu merak etse de onun suyuna gidip kendini rahat hissetmesini sağladıktan sonra aradığı cevapları almayı düşünüyordu. Çocuğun gönlüne açılan kapının büyük adam gibi davranılması olduğunu anlayan Yazar, konuşmalarının satır aralarında çocuğa sürekli büyük adam olduğunu vurgulayınca çocuğun kendisine ısınmaya başladığını anladı.

Yazar "Sen büyük adam olmuşsun." diyerek göz ucuyla çocuğu izliyor onun çok mutlu olduğu için yaptığı hareketlere şaşırmadan edemiyordu. Ama şaşırdığını çocuğa belli edip onu ürkütmemesi gerektiğini de biliyordu. Böyle davranması ve konuşması sayesinde yeni tanışmalarına rağmen çok kısa sürede kaynaştılar.

Çocuksa Yazar'ın bu düşüncelerinden habersiz, "*Benim büyük adam olduğumu anladı, bu adam çok uyanık birisi."* diye düşünüyordu. Kendinden elli yaş büyük, yetişkin bir insanın onunla sanki otuz yaşındaymış gibi konuşması çok hoşuna gidiyor, kendini yetişkin bir insan olarak gören Yazar'a karşı içinde derin bir sevgi besliyordu. Yazar ise çocuktaki sevgiyi görüp bir de zekâsını fark ettiği için onunla olan paylaşımlarını artırdı. O günden sonra Yazar her konuyu çocukla konuşmaya onun çocukça anlatımlarını dinlemeye başladı. Yazar bu konuşmalar esnasında çocuğu yargılamadan, suçlamadan dinleyerek onun hayata hazırlanmasına yardım ederdi.

O gün Yazar'ın Tatar Delikanlısının en yakın arkadaşı olacağını kimse bilemezdi. Zira Yazar'la aralarında yaş farkı çoktu. Gene de bu kısa zamanda çok samimi arkadaş oldular. Arkadaş derken yaş farkı olmasa kanka bile sayılırlardı. Bu duruma herkes gibi kendileri de şaşırdı.

Tatar Delikanlısı yıllar sonra ilk tanıştıkları günle ilgili olarak Yazar'ın:

"1973 yılında on yaşına yeni girmiş yaman bir Tatar oğlanla tanıştım. Amca olduğunu öğrenmenin şokuyla, 'Amca olmak büyük adam işi, o zaman ben de büyük adam oldum.' diye düşünüp hareket etmeye çalıştığı gün tesadüfen karşılaştık. Bu düşüncesinden dolayı büyük adam oldum edasıyla yanımda konuşması dikkatimi çekti. Zeki bir çocuk olduğundan onu kırmamak adına büyük adam gibi davrandım ve kısa zamanda samimi olduk. Ben ona Tatar Delikanlısı diye hitap etmeye başladım. Onun da bana yaşıma hürmeten amca diyecek olması karşısında hemen itiraz ederek: "Bana sadece Yazar de." dedim. İlk karşılaşmada konuşma tarzını oturtunca akranmışız gibi samimi olduk. Zaten o da büyüdüğüne inandığından bu durumu çabuk kabullendi." diye yazdığı not eline geçince çok şaşırdı.

O gün yaşananlar çok enteresandı. Tatar Delikanlısı ilk başta korkarak, çekinerek ki en önemlisi her an depar atacak şekilde sandalyeye oturmuştu. Daha sonra Yazar'la tanışmaları ve kaynaşmaları ile sandalyeye yayılması ve okulu kırması arka arkaya olmuştu.

İlk karşılaşmaları çocuğun amca olduğunu öğrendiğinde gösterdiği garip davranışlar sebebiyle olmuş, bu sayede sohbeti ilerletip arkadaş olmuşlardı. İkinci karşılaşmaları artık bir karılaşma değil buluşmaydı. Çocuktaki zekâyı gören Yazar'ın öğrendiği birtakım bilgileri yeni nesillere aktarmak amacıyla çocuğu çağırması sonucu ikinci görüşmeleri gerçekleşti.

Tatar Delikanlısı, Yazar'la kahvehanede karşılaşmalarından çok kısa bir süre sonra, okul çıkışı eve giderken Yazar'ın kendisini ertesi gün evinde görmek istediği haberini alınca çok şaşırdı. Evet, Yazar'ı sevmeye başlamış, sohbetinden de hoşlanmıştı ama şimdi onu neden evine çağırdığını merak ederek geceyi zor geçirdi. Ertesi gün okul çıkışı Yazar'ın evini bulup kapısını çaldığında heyecandan bacakları titriyordu. Kapıyı açan Yazar, "Hoş geldin Tatar Delikanlısı." dediğinde bu sıcak karşılama sayesinde biraz rahatladı.

Yazar, Tatar Delikanlısındaki ürkekliği fark ederek, güven vermek amacıyla elini onun omzuna koyup evin arka bahçesindeki çardağa götürdü. Çardakta bir tahta masa etrafına dizilmiş dört adet yine tahtadan sandalyeler vardı. Karşılıklı gelen iki sandalyeye oturduklarında Yazar:

"Seni neden çağırdığımı merak ediyorsun değil mi?" dediğinde heyecanı biraz yatışan delikanlı:

"Aslında evet. Dün gece meraktan hiç uyuyamadım. "

"Bak Tatar Delikanlısı, seni sevdim, zekâna da hayran kaldım. Geçmişini bilmeyen geleceğini bilemez. Sen de büyük adam

olduğuna göre geçmişini iyi öğren istedim. Sana Ayrancı'nın nasıl kurulduğunu, dedelerinin nerelerden hangi zorluklarla geldiğini anlatmak istiyorum. Öğrenmek ister misin?" diye sordu. Tatar Delikanlısı, böyle bir konuşma beklemediğine şaşırsa da Yazar'ın kendini büyük adam yerine koyup bir şeyler anlatacak olmasından dolayı gururlanarak "Evet can kulağıyla sizi dinleyeceğim." dedi. Bunun üzerine Yazar, masanın altına eğilerek kutudan çıkardığı iki gazozu masanın üstüne koydu ve "Hadi, bunları içerken ben bir yandan da anlatmaya başlayayım." dedi.

"Şimdi, burası Ayrancı nahiyesi olsa da önceleri Osmaniye denen ve Divle nahiyesine bağlı bir yerdi. Divle 1400'lü yıllarda Mersin'den gelen Sarı Keçili Yörüklerinin yerleşmesiyle kuruldu. Divle nahiyesine yerleşen Yörükler hayvancılık yaparak geçinirlerdi. Göçebe yaşamı sürerler obruk peyniri yaparlardı. Bu obruk peyniri hayvan derisine basılarak yerin altında beli bir ısı ve nem ortamı sunan obrukta bekletilerek olgunlaştırılırdı. Çıkarıldığında derinin dışı pembe bir renk alır, içi açılıp yenilmeye başlayınca zaman içinde yeşil renk bir küf oluşurdu. Bu küf ise penisilin ilacının ham maddesiydi. Kanuni Sultan Süleyman zamanında bu peynirler sefere giden askerlere yedirilmek için alınır seferde bütün askerlerin yemesi istenirdi. Bu konuda padişaha saray hekimleri tavsiyede bulunmuşlardı. Padişah da tavsiyeye uyunca obruk peyniri o dönem için çok değerli bir besin kaynağı olarak kullanılmaya başlandı. Değerli besin olmasında en büyük etken, peynirin insanı uzun süre tok tutması ve ağrı kesici özelliğinin olması nedeniyle acıyı az hisseden askerin savaşma isteğinin artmasıydı. Obruk peyniri sayesinde Divle nüfus bakımından o zamanlar çok daha büyüktü. Ayrancı ise 1903 yılında Divle nahiyesinin Osmaniye köyü iken göçmenlerin gelmesi sonucu artan nüfus nedeniyle 1913 yılında Osmaniye nahiyesi oldu. 1923 yılında ise ismi Ayrancı olarak

değiştirildi. Bu ismin verilmesine neden olarak şu rivayet anlatılır: Yavuz Sultan Selim Han Çaldıran Seferi'ne giderken orduyla buradan geçiyordu. Ordu burada bulunan Hilmi Efendi Köprüsü'nden geçmek için hareket edince burada yaşayan ve ermiş olarak bilinen Hilmi Dede: 'Ordunun içinde casus var. Askeriniz köprüden geçmesin.' diye vezirine söyleyip padişaha göndermiş ve vezir, padişahın huzuruna çıkarak: 'Padişahım Hilmi Dede diye ermiş bir zat, 'Bu köprüden geçmeyin, zira askerin içinde casus var.' diye söylüyor ne yapalım?' deyince padişah: 'Geçme namert köprüsünden, seller alırsa alsın beni.' der. Atını sürer. Arkasından gelen askerler de dereden geçmeye çalışırken birkaç asker boğulur. Bu ölen askerlerin casus olduğu anlaşılır. Bu durum padişahın hoşuna gider ve orada ordunun dinlenmesi için konaklama emri verir. Orada konaklayacak olan ordunun yorgun ve susuz olması nedeniyle vezir bir daha Hilmi Dede'ye gider ve Hilmi Dede'den ayran ister. Hilmi Dede soku taşına bir tas ayran döküp vezire dönerek: 'Orduya söyle, buraya gelip ayranlarını içsinler.' der. Vezir, Hilmi Dede'nin dalga geçtiğini düşünerek sinirlenir kızgın bir ses tonuyla: 'Bir tas ayran kime yetecek dede?' deyince Hilmi Dede gayet sakin bir vaziyette: 'Sen askeri çağır.' der ve besmele çekerek gelen askerlere ayran dağıtmaya başlar. Koca ordu sırasıyla gelerek ayranı içse de soku taşındaki ayran bitmez. Bunu duyan padişah oraya gelerek Hilmi Dede'ye: 'Bundan sonra senin adın Ayran Dede olsun.' dediğinde çok mutlu olan Hilmi Dede padişaha bir altın ibrik hediye eder. İbriğin üzerinde şu satırlar yazılıdır: 'Bugünün aşını yarına bırakırsan aş olur, bugünün işini yarına bırakırsan iş olur.' Bu yazıyı okuyan padişaha Hilmi Dede: 'Gazanız mübarek ola, fazla zaman kaybetmeden yolunuza gidin, varın.' der. Bu rivayetten dolayı 1923 yılında Osmaniye ismi Ayrancı olarak değiştirilir. Birkaç yıl sonra belediye olur ama nüfusun azalması sonucu

belediyelikten düşer. 1968 yılında yakın köyler mahalle yapılarak nüfusu artırılınca tekrar belediye olur."

Yazar bu tarihî bir bilgileri verdikten sonra sustu ve "Sonra ben sana dedelerinin nasıl geldiğini de adım adım anlatacağım ama bu seferlik benden bu kadar. Şimdi de biraz seni dinleyelim bakalım." dedi. Tatar Delikanlısı önce ne anlatacağını düşünse de sonra birden heyecanlanarak:

"Salı günü okula giderken Bakkal Hüsnü bana ne dedi biliyor musun?

"Ne dedi?"

"Yeni üretime başlayan tek bıçaklı Permatik tıraş bıçakları geldi. Şimdi fiyatı uygun, haftaya çok zam gelecek ama sen çocuksun sende parada yoktur. Buna ihtiyacın da olmaz, alamazsın." dedi. Bakkalın bu şekilde konuşmasına çok bozulduğunu, kendisinin büyüdüğünü koskoca Yazar bile kabullenmişken Hüsnü Bakkal'ın bunu kabullenmemesine kızdığını Yazar'a söylemedi.

"Tabii ki ben de onun bu söylediklerini yanına bırakır mıyım? Beni çocuk yerine koymanın ne demek olduğunu göstermek amacıyla kızgınlığımı belli eden bir ses tonuyla:

"Bakkalında kaç tane Permatik varsa say, hepsini alacağım dedim."

"O ne yaptı?"

"Permatikleri tek tek sayarak toplam bedeli söyledi. Hemen dükkâna gittim, söylediği para kadarını kasadan aldım, geldim. Paraları eline sayarak bütün 'Permatikleri satın alıyorum.' dedim. Belki benim de büyüdüğüme artık inanmıştır değil mi?" diye sordu.

Oysa Permetikleri satın alırken bir taraftan Bakkal Hüsnü'yü

gözlemiş, "Büyük adam olduğumu anladın mı?" der gibi bakmış ama Bakkal Hüsnü hiç oralı olmamıştı. "Bakkal, insanın dış görünüşüne bakıyor, aklına gelip de 'Sen amca mı oldun?' diye sormuyor. Cahil, ne olacak!" diye kızarak oradan ayrılmıştı. Tabii bunları Yazar'a söylemedi. Yazar:

"Sonra ne yaptın?" dediğinde kendine geldi. Eğer Yazar konuşmasa hâlâ Bakkal Hüsnü'nün dükkânını ve Bakkal Hüsnü'yü düşünmeye devam edecekti.

"Aldığım Permatik tıraş bıçaklarını torbayla dükkâna bıraktım. Okula gittim."

"Baban bunları neden aldın oğlum demedi mi?"

"Dedi, ben de zam gelecekmiş aldım dedim. O da iyi madem ben kullanırım diye üzerinde fazla durmadı. Zaten en büyük ağabeyimde buna benzer bir olay yaşadığı için babam bizim bu alışverişlerimize alışkındır.

"Nasıl yani, ağabeyin ne yapmıştı?"

"Ağabeyim benim yaşımdayken sanırım 1959 yıllarında annem ve babamla İzmir Fuarı'nı gezmeye gitmiş. Fuarda ağabeyimi kaybetmişler ağabeyim fuar alanında bir polis bulup annemle babamı anons ettirerek buluşmalarını sağlamış. Gezileri bitip tekrar trenle Ayrancı'ya dönmek üzere İzmir Basmahane Garına gittiklerinde annemle babam trene binmiş. Ağabeyim arkalarından geldiği sırada seyyar satıcılardan birisi ağabeyime laf atmış. Bu kumaşlar üç lira ama sana bir lira olsun dediğinde ağabeyim duraksamış. Bunu fırsat bilen satıcı 'Sen çocuksun, sende para yoktur. Eğer almak istersen sana elli kuşa veririm.' demiş. Ağabeyim de kendisinin çocuk olarak görülmesine alınıp bir de satıcının fazla indirim yaptığını düşünerek hemen trene binmiş, babamdan para isteyip adamın son söylediği fiyattan

kumaşı almış. Tekrar trene bindiğinde elindeki kumaşı gören babam, 'Bunu ne yapacaksın neden aldın?' dediğinde 'Fiyatı uygun olduğu için aldım, sana takım diktirelim.' diye kumaşı açıp göstermiş."

"Sonra ne olmuş?"

"Babam ağabeyimin dediği gibi o kumaştan takım elbise diktirmiş. Elbise yağmur yağınca azıcık ıslanmış sonrasında lif lif olup dağılmaya başlamış. Kısaca bizim ailede bu tür alışverişler her daim yapılmıştır. Bazen babam, bizim hayatı öğrenmemiz için hata yaptığımızda ses çıkarmamayı seçmiş olabilir diye düşünüyorum." diyerek sustu.

Yazar: "Her ikimiz de bayağı yorulduk. Sen benim anlattıklarımı iyice içine sindir. Bir dahaki sefere sana dedelerini anlatmaya başlayacağım. Yine sana haber gönderdiğim zaman gelirsin, görüşürüz." dedi.

Tatar Delikanlısı günün nasıl geçtiğini anlamasa da gitme zamanı geldiğini anlayınca vedalaşarak evden ayrıldı.

Osmaniye'nin derbent olarak anılması tesadüf değildi. Bir yere derbent denilmeye Osmanlı Devleti zamanında başlanmıştı. O yere derbent denilmesi için yolların kesiştiği kavşak notalarının olması, köprüler, hanlar ya da kervansarayların bulunması, hatta bunların yanında önemli ticaret ve askerî yolların geçiş noktaları ile aynı zamanda dağların geçit vermediği yerlerde bulunması gerekirdi. Bu belirtilen kriterlerin birkaç tanesinin olması orasının derbent olarak anılmasına imkân sunuyordu. Devletin derbentçilik örgütlenmesindeki amacı ise ticareti geliştirmek yanında, yolların, halkın güvenliğini sağlamak ve iskân politikasına katkıda bulunmaktı. Bu bakış acısıyla Divle Deresi üzerinde Ziya Efendi Köprüsü, ipek yolu olarak kullanılan Ereğli-Karaman üzerinden Konya'ya geçişi, Atlıhasan'ın (Atlashan) ise han görevini sağlıyor olması buranın derbent olmasına yeterliydi ve burası da derbent olarak anılıyordu.

Çok eskiden Osmaniye adıyla anılan bu yerleşim noktasının nüfusu göçmenlerin gelmesinden sonra arttı. Nüfusun artması ve verilen uğraşlar sonucu 1913 yılında Divle'de olan müdürlük Osmaniye'ye taşınınca Osmaniye nahiye olarak anılır oldu. Osmaniye nahiyesi yemyeşil bahçeleri, modern ve planlı evleri ile göze çok hoş gelen bir yerleşim yeriydi.

Nüfusun artması ve nahiye olmasına bağlı olarak Cumhuriyet'in ilk yıllarında yerleşim yerlerinin adları yenilendiği zaman buranında ismi değiştirildi. Konya İl Genel Meclisinde alınan bir kararda Ayran Dede efsanesinden etkilenilerek ismi Ayrancı Derbent olarak kayıtlara işlendi. Daha sonrasında ise 1930 yılında Dâhiliye Vekâleti Mahalli İdareler Umum Müdürlüğü Köylerimiz adlı kitabında ismi Ayrancı Derbent olarak resmiyet kazandı.

Sen bu dünyanın neresinde yaşayacaksın?

Nelerle uğraşacak, hangi sorunları çözeceksin?

Hayatına hangi güzellikleri katarak mutlu olacaksın?

Bir düşün...

Bu hayat yolculuğunda seni sevenlerin desteği olsa da sen kendi başına bütün zorlukları aşıp başarılı olabilecek misin?

Geleceğini inşa etmek için geçmişini bilmek, zorlukları yaşadıkça tecrübe edip hatalarından ders almak, pes etmeden yoluna kaldığın yerden devam etmek için uğraşacak mısın? Yoksa hatalarından ders almadan kaderinde mevcut olan ana yoldan gidip, tali yollara sapmadan kaderim buymuş diye olduğun yerde sayacak mısın?

Bulunduğun ortamı beğenmeyip, radikal kararlar alıp, hayatın seni savurduğu noktada kök salıp, dal verip çoğalabilecek misin?

Hayattan istediğini alıp, çok sakin bir yaşam sürebilecek misin?

İşte, 1903 yılında yollara düşen o azap dolu yıllarda yokluklar ve zorluklar karşısında yılmadan, önlerine çıkan engelleri, bilgileri ve sabırları ile aşan bir grup insanın yoktan var ettiği bir yerin hikâyesi...

tilkikitap.com

KDV muafiyeti uygulanmıştır.

ISBN: 978-625-6689-20-6